

OTMAN BABA'NIN TARİKATINA DAİR*

Gökhan Yurtoglu**

Öz

Otman Baba, XV. yüzyılda Rumeli coğrafyasında heterodoks bir Türk sufisi hüviyetinde ortaya çıkmıştır. O, bu coğrafyada tasavvufi manada kayda değer iz bırakan önemli bir tarihi şahsiyettir. Otman Baba ve abdalları Rumeli'deki birçok şehir, kasaba ve köyde faaliyet göstermiştir. Onlar, bu coğrafyada bulunan halkı etkileyerek kendi tarikatlarına katmaya çalışmışlardır. Ayrıca bu coğrafyada bulunan diğer tarikat zümreleriyle etkileşimde bulunmuşlardır. Bu faaliyetler, Otman Baba ve abdallarının hem sayısını arttırmış hem de onların daha sistemli bir tarikat olmasını sağlamıştır. Bu süreci anlamak ve açıklamak için Otman Baba Velâyetnâmesi önemli bir kaynaktır. Bununla beraber, bu dönemi ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkaracak kaynak sayısı azdır. Buna ek olarak, bu önemli tarihi şahsiyetin tarikatı konusu tartışmalı bir konudur. Dolayısıyla Otman Baba'nın tarihi kişiliği ve Rumeli'deki tasavvufi hareketinin çerçevesinin ne olduğu merak konusudur. Bu çalışmada Otman Baba'nın tarikatı, onun şeyhliği ve liderliği konu edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Otman Baba, Heterodoksi, Bektaşilik, *Otman Baba Velâyetnâmesi*, Rumeli

ABOUT OTMAN BABA'S CULT

Abstract

Otman Baba has emerged as a heterodox Turkish Sufi in the geography of Rumeli XV. century. He is a prominent personality in sufizm in this region. He has left remarkable a trace in sufi tradition. Otman Baba's abdals have been active in the Rumelia in many cities, towns and villages. They have tried to influence the people in this area by inviting them to their own cults. They also interacted with other sects in this area. These activities have both increased the number of Otman Baba and his abdals and provided them to become a more systematic sect. Otman Baba Velâyetnâmesi is an important source to understand this process. At the same time, there are few sources to reveal this period in detail. In addition to this, his cult became a controversial issue. Thus, Otman Baba's historical personality and Sufi movement in Rumelia is object of curiosity. In this study, Otman Baba's cult, the sheikh and his the leadership is discussed.

Keywords: Otman Baba, Heterodoxy, Bektashism, Velâyetnâme of Otman Baba, Rumelia

* Makalenin Geliş Tarihi: 21.10.2016, Kabul Tarihi: 25.11.2016

** Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Yeni Çağ Tarihi Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi, Ankara/Türkiye, yurtoglug@hotmail.com

1. Giriş

Osmanlıların Rumeli coğrafyasına ayak basması, beylikten devlete geçiş sürecinin önemli bir aşamasını teşkil etmektedir. Bilindiği üzere Osmanlıların Rumeli'ye geçişinin 1352'de Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Paşa'nın Çimpe Kalesi'ni ele geçirmesiyle başladığı, zamanla Rumeli'de fetihlerin çok yönlü sürdüğü, fetih yapan orduların içinde çeşitli tarikat zümrelerinin olduğu bilinmektedir (İnalçık, 2010a: 201-208). Aşıkpaşazâde'nin "abdâlân-ı Rûm" olarak tanımladığı bu zümreler Osmanlıların fetih zamanlarında aynı zamanda "gâziyân-ı Rûm" olarak da faaliyet göstermişlerdir. Dolayısıyla bu zümreler Rumeli'nin fethi ve İslamlaşması açısından oldukça önemli bir noktada yer almaktadır. Osmanlıların Rumeli coğrafyasındaki fetihleri neticesinde Rumeli'de zamanla iki temel dini unsur oluşmuştur. Bunlardan birincisi yerli Rum, Bulgar, Sırp, Hırvat gibi gayri Müslim unsurlar, ikincisi fetihlerden sonra gelen Türk kökenliler ile zamanla İslamlaşan Boşnak, Arnavut ve Pomak gibi Müslüman unsurlardır. Bu unsurların içinde erken dönem ortodoksi ve heterodoksi dini unsurlar da yer almıştır. Bunların içinde Kalenderî, Mevlevî, Bektaşî ve Halvetî meşrep tarikat mensuplarının olduğu da bilinmektedir (Bakırcı ve Türkan, 2013: 150-159). Bu tarikat mensuplarının kimler olduğunu ve tarikatlarının çerçevesini belirlemek oldukça zordur. Bu cümleden olarak XV. yüzyılda Rumeli'de kalabalık guruplardan biri olan Otman Baba ve dervişlerinin menşei ve meşrebi başka bir deyişle tarikatı meselesi hala çözülmüş değildir. Otman Baba ve abdallarının faaliyet sahası içerisinde yer alan Doğu Balkan, Deli Orman ve Dobruca bölgeleri yoğun Türkmen-Yörük nüfusuna sahip bölgeler olarak dikkat çekmektedir. Bu Türkmen-Yörük nüfusunun bölgedeki iktisadî, sosyal, siyasî ve dinî birçok sebeple Rafizî inancına meyyal bir yapıya sahip olduğu, dolayısıyla bu topluluk içerisinde faaliyet gösterip kendini kabul ettiren Otman Baba'nın da Rafizî bir inançla faaliyetlerini sürdürdüğü düşünülmüştür (İnalçık, 2010b: 148-157). Diğer taraftan Otman Baba ve abdalları, bugün Bektaşî Tarikatı'nın Rumeli'deki bir kolu olarak görülmektedir. Ancak ona ithafen yazılan velâyetnâmede yoğun bir Bektaşilik vurgusu yoktur. Bu durum bazı soruların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Otman Baba'nın yaşadığı zaman diliminde Bektaşî Tarikatı ile münasebetinin çerçevesi ve bu tarikata bakış açısı nedir? Bu münasebet çerçevesinde Otman Baba ve abdalları başlangıcından itibaren Bektaşî Tarikatı'na mensup olarak addedilebilir mi? Diğer taraftan Otman Baba ve abdallarının Bektaşî Tarikatı ile münasebetleri, onların Bektaşiliğinin tartışmalı olduğunu düşündürüyorsa, neden bugün Otman Baba ve Abdalları Rumeli Bektaşiliği içerisinde önemli bir noktada bulunmaktadır? Otman Baba ve abdalları, Otman Baba'nın vefatından sonra mı Bektaşî addedilmişlerdir? Yoksa Otman Baba, bir tarikat lideri, şeyhi ve kurucusu olarak mı ortaya çıkmıştır? Otman Baba bir tarikat kurucusu olarak ortaya çıktıysa, söz konusu tarikat, nasıl bir çerçeveden oluşmaktadır? Bu sorular, tabiiyle Otman Baba'ya ithafen kaleme alınan velâyetnâme birincil kaynak

olmak üzere çağdaş ve telif-tetkik diğer eserler dikkate alınarak cevaplandırılmaya çalışılacaktır. Bu çalışmada, Otman Baba'nın tarihi bir şahsiyet olarak hangi konumda bulunduğu ve Otman Baba'nın tarikatının çerçevesinin ne olduğu açığa çıkarılmaya çalışılacaktır.

2. Otman Baba Hakkında

Otman Baba hakkında en detaylı bilgi, Küçük Abdal tarafından onun adına yazılan Otman Baba Velâyetnâmesinde geçmektedir. Bu velâyetnâmedeki bilgilere göre Otman Baba, cisim olarak heybetli, sırtı yassı, yüzü kızıl, gözleri ela olan birisidir. Ayrıca halk içinde Otman Baba ismi dışında Gani Baba, Hüsam Şah (ya da Hüsam Dede) ve Sultan Baba olarak da tanınmaktadır (Kılıç vd, 2007: 177). Otman Baba isminin Otman mı yoksa Osman mı olduğu konusu tartışmalı bir konu olmakla birlikte Otman isminin Osman'dan galat olduğu düşünülebilir (Fehmi, 1927: 239). Bu açıdan bakıldığında *Velâyetnâme-i Hacım Sultan*'da geçen Osman Baba'nın, Otman Baba olması muhtemeldir (Ocak, 1992b: 99-100). Diğer taraftan Hasköy'de biri Ak-yazı'da olmak üzere Osman Baba ve Otman Baba ismiyle iki zaviye bulunmaktadır (Kayapınar ve Kayapınar, 2010: 99-100; Çalık, 2005: 121-125). Dolayısıyla Otman Baba'nın tartışmalı olan ismi, onun zaviyesinin tam olarak nerede olduğu meselesini de muğlak bir hale getirmektedir. Bir başka görüşe göre "Otman" isminin "Od'man" kelimesinden galat olduğu düşünülmüştür. Bu görüşe göre Otman Baba, Allah'ın isimlerinden olan "Celâl" isminin müteradifi olan "ateş"e benzetilmiş ve kendisine bu yüzden "Od'man" yani "Ateş-adam" denilmiştir (Koca, 2002: 13). *Velâyetnâme*ye göre Otman Baba ismi, Otman Baba'nın Fatih Sultan Mehmet ile gerçekleştirdiği bir diyalogdan sonra meşhur olmuştur. Bu durum *Velâyetnâme* de "ism-i zâhiri Otman Baba diyü âlemde muayyen ü meşhur oldı kim sultan Mehemmed'e Otman benem ve sen benüm oğlunsun didi. Öyle ise bu isme dahı sebep Sultan Mehemmed vâki oldı ki beyan itdük" şeklinde geçmektedir (Kılıç vd, 2007: 41). Hasköy'de bulunan Otman Baba Tekkesindeki mezar taşında Otman Baba ile ilgili şu kayıt bulunmaktadır:

“Şâh-ı iklimi kerâmet memba'ı Osmân Baba
Rûm eli içre kerâmâtı bulup neşv ü nemâ

Cümle Pirân-ı tarîkın şâhı hem sultânıdır
El alanlar bu tarîk içre olur gamdan rehâ

Tâhir irfân evliyâlar Şâh-ı Kutbü'l-ârifin
Hem dahi bahr-ı kerâmet mahzen-i sırr-ı Hudâ

Hânkâh-ı dergehinde aşkla cân u başıla
Hizmetinde bendelerdir nice a'lâ vü gedâ

Horosan'dan yedi yüz doksanda hurûc eyleyüp
Nice abdâl ile geçip Rûmeli'ye hâliyâ

Seyyidâ olsun duâ fevtine târîh diyelim
Hem sekiz yüz seksen üçde göçdi şol Osmân Baba” (Balkanlı,1986: 74).

Yukarıda nakledilen mezar taşındaki bilgiler dikkate alınırca Otman Baba'nın Horasan'dan hicri 790 miladi 1388 yılında ayrıldığı söylenebilir. Otman Baba'nın Anadolu'ya Timur (1402) ile beraber geldiği rivayet edilmektedir (Kılıç vd, 2007: 17). Bu bilgiyi doğru olarak kabul edersek Otman Baba, XIV. yüzyılın son yılları ile XV. yüzyılın ilk yıllarında Anadolu'ya gelmiş olmalıdır. Yine *Velâyetnâme*'ye göre Otman Baba, hicri 833 miladi 1429/1430 yılından sonra Rumeli'de ortaya çıkmıştır (Kılıç vd, 2007: 16). Mezar taşındaki bilgi ile *Velâyetnâme*'de nakledilen Otman Baba'nın ölüm tarihini karşılaştıracak olursak Otman Baba'nın hicri 883 miladi 1478/1479 yılında hayatını kaybettiğini kabul edebiliriz. Otman Baba vefat ettiği de ulema ve abdallardan oluşan yaklaşık iki bin kişi cenaze namazı için toplanmıştır (Kılıç vd, 2007: 270). Bu açıdan düşünüldüğünde Otman Baba, Rumeli coğrafyasında etkin bir şekilde faaliyet gösteren bir tarikatın lideri yani şeyhi olan önemli bir tarihi şahsiyettir.

3. Otman Baba'nın Tarikatı

Bir tarikatın vücuda gelebilmesi için bazı unsurların var olması gerekir. Bu unsurlar kabaca müşid, mürid ve seçilen tasavvufi yolun usul ve erkânını gelecek nesillere aktarmak için kurulmuş bir hankâh olarak sıralanabilir. Müşidin de bir tarikat kurucusu olabilmesi için bazı şartları bünyesinde taşıması gerekir. Bu şartların en önemlilerinden biri müşidin neseb olarak bir şekilde Ehl-i Beyt'e yani Peygamber soyuna dayanmasıdır. Bununla beraber müşid, kendi tarikatının tasavvufi yolunun usul ve erkânını belirlemeli ve kendisine tabi abdallarını bu yol üzere eğitmelidir. Bu usul ve esaslar, genellikle müşidin yaşadığı dönemde onun söz, hal ve hareketleriyle kendisinden sonra belirli bir çerçeveye girip olgunlaşmaktadır. Müşidin bu söz, hal ve hareketi de başta Kur'an-ı Kerim olmak üzere Hz. Peygamber'in sünnetleri ve tasavvufi manada öne çıkan tarihi şahsiyetlerin hayatları ve onların tasavvufi hareketleri gözetilerek şekillenmiştir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki bir tarikat kurucusu olarak ortaya çıkan müşid, velâyet-i maneviye makamlarının en yükseğine eriştiğinden Kur'an, sünnet ve söz konusu tarihi şahsiyetlerin hayatlarını ve onların tasavvufi hareketlerini kendisine göre şerh etme ayrıcalığına sahiptir. Velâyet-i maneviye makamlarının en yükseğine erişmiş olan müşidin şerhine dayalı bu usul ve esaslar, tarikatın merkezi konumundaki bir hankâhtan yayılıp, tasavvufi bir tarikat hüviyetine bürünmektedir, denilebilir. Müşidin vefatıyla mezarının bulunduğu tekke veya zaviye, hankâh kimliğine bürünüp söz konusu tarikatın merkezi haline gelmektedir. Dolayısıyla tarikatlar, müşidin vefatını müteakiben fiziki bir yapıya bürünmektedir,

denilebilir. Otman Baba ve onun tarikatının da yukarıda izah edilen şartlara haiz olduğu görülmektedir.

Velâyetnâme'ye göre Otman Baba, kân-ı velâyet ve kutbu'l-aktâb olarak tasvir edilen ve abdalları tarafından mürşid, şeyh, baba olarak kabul edilen bir tarikat lideri hüviyetindedir. Otman Baba ve abdalları meşruiyetlerini velâyet makamından almaktaydılar. Onlara göre velayet makamı, Hz. Muhammed'den, Hz. Ali'ye tevarüs etmiştir. Hz. Ali'den de evliyâullâha miras kalmıştır. Bu sebeple tarikat kurucularında ilk olarak Ehl-i Beyt ile olan bağa bakılmış, bu bağın tesis edilmesiyle tarikatların meşruiyetleri kabul edilmiştir. *Velâyetnâme*'den anlaşılan bu yaklaşım, Otman Baba'nın şeceresinin nereye dayandığı sorusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu konu ile ilgili bir bilgi "Evliya Çelebi Seyâhatnâmesi"nde geçmektedir. Bu bilgi "Seyâhatnâme"de şu şekilde geçmektedir: "Bizzât Hazret-i Türk-i Türkan Hoca Ahmed-i Yesevî Hazretleri bunların künyelerin Gâzi Osman Balı buyurmuşlar idi. Ânın içün müddet-i medid-i ömr-i azizleri gâzâ ile geçüp seyyâh-ı âlem idiler... Bizzât bu Osman Baba Sultan, ırk-ı tâhir-i sülale-i ehl-i Abâ'dandır kim Musa Kazım Hazretleri'nin yedinci oğullarından Seyyid Ali'dir, anın oğlu Seyyid Hüsameddin'dir, anın oğlu bu Hazreti Osman Baba'dır kim hasibü'n-nesib ırk-ı tâhirden olup sâdât-ı kiramdan olduğuna sekk-i şübhe yokdur..." (Çelebi, 2003: 343).

Evliya Çelebi'nin aktarmış olduğu yukarıdaki bilgiden anlaşıldığına göre Otman Baba'nın şeceresi Ehl-i Beyt'e yani Hz. Ali yoluyla Hz. Muhammed'e dayanmaktadır. Ancak bu durumun diğer çağdaş kaynaklar tarafından teyit edilememesi, Otman Baba'nın hangi soydan geldiği konusunu muğlak bırakmaktadır. Otman Baba'nın geçmişi hakkında ayrıntılı bilgimiz olmadığından bu noktada Otman Baba'nın seyyid ya da şerif soyundan gelip gelmediğini ya da geldiye bile bu ikisinden hangisinden geldiği konusunda net bir açıklama yapılamamaktadır. Ancak şunu ifade etmek gerekir ki *Velâyetnâme*'ye göre kutbu'l-aktâb makamına erişebilmek için velayet sahibi olmak gerekir. Dolayısıyla *Velâyetnâme*'de "kân-ı velâyet" olarak nitelenen Otman Baba ile çelişen bir durumun olmaması gerekir.

Otman Baba'nın tarikatının tasavvufi manada usul ve erkânının nelerden mürekkep olduğunu anlamak için Orta Asya'da vücuda gelmiş ve Ahmet Yesevi tarafından kurulduğuna inanılan Yesevî Tarikatı'nı göz önüne getirmek gerekir. Bilindiği üzere Ahmet Yesevî, Anadolu'yu İslam ile irşâd için kendisine mensup birçok halife görevlendirmiştir (Tosun, 2013: 489). Bunlardan bir tanesi Anadolu Selçuklu Devleti zamanında Anadolu'nun büyük bir kısmında etkili olan ve daha sonra Babaîler ayaklanması olarak tarihe geçen gayri sünni bir yapıya sahip dini-tasavvufi tarihî olayın lideri kabul edilen Baba İlyas Horasanî'dir. Söz konusu bu ayaklanma Baba İlyas Horasanî önderliğinde Anadolu'daki birçok Türkmen şeyhinin iştirakiyle gelişmiş ve etkili olmuştur. Baba İlyas Horasanî'nin Vefâiyye Tarikatı'na mensup olduğu bi-

linmekle beraber onun başını çekmiş olduğu ayaklanmaya iştirak edenlerin arasında Kalenderî, Haydarî ve Yesevî Tarikatı'na mensup Türkmen şeyhlerinin de var olduğu bilinmektedir (Ocak, 1991: 374). Netice itibariyle başarısızlıkla sonuçlanan bu ayaklanmadan geriye, Babailik adı altında yenilgiye uğrayan Türkmen şeyhlerinin ve onlara tabi abdalân taifesinin devlete karşı muhalif kimliklerini tanımlayan gayri sünnî bir tasavvufî hareket kalmıştır. *Velâyetnâme*'de Otman Baba da tıpkı Baba İlyas Horasanî gibi kendisini Horasan erenlerinden saymaktadır (Kılıç vd, 2007: 213). Dolayısıyla Otman Baba, Horasan'daki Hoca Ahmet Yesevi ve Kalenderîlik içerisinde önemli bir yere sahip olan Şeyh Cemaleddin-i Savi'nin kendi dönemine kadar gelen tasavvuf anlayışından haberdar olmalıdır (Köprülü, 2005: 147-150). O'nun Babaî dervişlerinin tasavvuf anlayışı doğrultusunda hareket ettiği söylenebilir (İnalçık, 2002: 76). Otman Baba'nın Orta Asya'dan tevarüs olarak Anadolu ve Rumeli'ye taşındığı düşünülen ata/dede/baba elkâblarından "baba" sıfatını kullanması bu görüşü destekler niteliktedir. Bu noktada Otman Baba ve abdallarının Babailer isyanında yer alan Vefâiyye, Yeseviyye, Haydariyye ve Kalenderiyye tarikatlarından hangisinin ardılları oldukları sorusu akla gelmektedir. *Velâyetnâme* tahlil edildiğinde Otman Baba ve abdallarında saç, sakal, kaş ve bıyıkların kazıtılması, ateş kültü ve müzik aletlerinin ritüel araç olarak kullanılması gibi Kalenderîlik izlerine rastlanmaktadır (Yurtoğlu, 2012: 65). Ancak bu Kalenderî meşrep yapının ekleme ya da çıkarmalarla yeni bir tarikat anlayışına evrilme aşamasında olduğu kanaati ortaya çıkmaktadır. Buna bir örnek olarak Kalenderîliğin alamet-i farikalarından olan geçimini dilenerek sağlamak eyleminin dönüşümü gösterilebilir. Şunu hemen belirtmek gerekir ki, IX. yüzyıldan sonra çeşitli coğrafyalarda varlık gösteren kalenteri zümrelerinde geçimlerini dilenerek temin etme uygulamasının azalması, bu uygulamanın tamamen ortadan kalktığı anlamına gelmez. Bu zümrelerin içerisinde her zaman geçimini dilenerek temin eden bir kesim olmuştur, denilebilir. Ancak XV. yüzyılda Rumeli coğrafyasında Kalenderîliğin bu vasfının en azından Otman Baba ve onun abdalları tarafından tamamen terk edilmese bile bu şekilde bir davranışın hoş karşılanmadığını söylemek mümkündür. Otman Baba'nın bu çabasını abdallarına: "Sakınun ol Allah'a hûb dilenci şeyhlerden olman ki sizi dögerem" şeklindeki ifadelerinden anlamak mümkündür (Kılıç vd, 2007: 262-263). Otman Baba'ya göre bir abdal, geçimini temin etmek için ne birisinden istemeli ne de birisinin getirdiğini almalıdır. *Velâyetnâme*'de bu durum, daha eddal görülmüş ve abdal derecesindeki kişinin herhangi bir dünya malında gözünün olmaması gerektiğine işaret edilmiştir. Görüldüğü üzere Kalenderîliğin alamet-i farikalarından olan geçimini dilenerek temin etmek uygulaması Otman Baba tarafından abdallarına yasak edilmiştir. Peki, bu uygulama yasaklandıktan sonra Otman Baba ve abdalları geçimlerini nasıl temin etmişlerdir? Otman Baba'nın abdallarına dilenerek geçimlik sağlamayı yasaklaması, önemli bir dönüşümü de beraberinde getirmiştir. Bu dönüşüm, Otman Baba ve abdallarının dilenerek geçimlik temin etmek düşüncesinden, kendi nüfuz sahası içerisindeki şehir,

kasaba ve köylerden himmet olarak nezr, yani adaklık kurban toplayarak geçimlik temin etme düşüncesine evrilme olarak kendisini göstermektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde Otman Baba'nın Gelibolu'dan Dobruca'ya, Edirne'den Sırbistan'a kadar geniş bir alan içinde Tırnova, Yanbolu, Zağra, Semendire, Vidin, Filibe, Vardar, Serez ve Selanik gibi yerlerden kurban topladığı anlaşılmaktadır (Ocak, 1992b: 97).

Bir tarikatın var olabilmesi için müşid kadar müridlerin de olması elzemdir. Bu manada Otman Baba'nın yedi terkli bir tac giydiği rivayet edilmektedir (Ağır-demir, 2011: 366-371). Bu yedi terkli tac meselesi hakkında çeşitli rivayetler vardır (Fehmi, 1927: 240). Otman Baba'nın abdallarının bu konuda üçe ayrıldığı görülmektedir. Otman Baba Abdallarının bir kısmının başında tac ile gezdikleri, bir kısmının başı açık gezdikleri ve diğer kısmının da bükülerek başlarına sarılan bezler kullandıkları anlaşılmaktadır (Kılıç vd, 2007: 100). Otman Baba ve abdallarının buldukları köy ve şehirlerde dikkat çekici bir tipolojiye sahip oldukları anlaşılmaktadır. Onlar yüz ila iki yüz kişilik bir gurup olarak Otman Baba'nın arkasında gezip (Kılıç vd, 2007: 237), bir köye ya da şehre girerken yanlarında taşıdıkları müzik aletlerini çalıyorlar ve diğer taraftan muhtemelen Otman Baba'yı methedici sözler ve ilahiler söylüyorlardı (Kılıç vd, 2007: 254-255). Bu duruma Otman Baba'nın ve abdallarının sırtlarındaki postları ile başları açık yalın ayak görünüşleri de eklendiğinde Otman Baba ve abdalları girdikleri her köy ve şehirde halkın dikkatini çekmiştir (Kılıç vd, 2007: 105). Buna ek olarak buldukları yerdeki halktan kalabalık bir kitle, Otman Baba ve abdallarının etrafını sarmış (İnalçık, 2010b: 153), muhtemelen bu durum yöre halkında dedikodu şeklinde günlerce canlılığını korumuştur. Bu açıdan söz konusu durumu, Otman Baba'nın ve onun tarikatının tanınması ve abdal sayısının artmasında önemli bir propaganda unsuru olarak düşünmek gerekir.

Otman Baba'nın faaliyet sahası olan Rumeli coğrafyası, Otman Baba ve abdalları gibi birden çok tarikata ya da tasavvufi harekete ev sahipliği yapmaktaydı. Bu sebeple Otman Baba'nın yüz ila iki yüz kişiden oluşan abdallarıyla Rumeli'deki köy ve şehirleri dolaşırken diğer tarikatlar ile münasebet kurması kaçınılmaz olmuştur. Otman Baba ve abdalları, önceden gelmiş ve geçmiş kutbül-aktâblara (Pakalın, 1971: 232-233) tabi olan sufileri büyük kardeş olarak görmüşlerdir.

Otman Baba, Rumeli'de birçok şeyh, derviş, baba, abdal ile münasebet kurmuştur. Bu kişilerin Rumeli coğrafyasında tasavvufi manada tanınan kişiler olduğu anlaşılmaktadır. *Velâyetnâme*'de geçen şeyh, derviş, baba, abdal isimlerinin çoğu bugün bile türbeleri olan zatlardır. Mesela bunlardan birisi Koyun Baba'dır (Gürel, 2000). Bu manada *Otman Baba Velâyetnâmesi*'nde geçen coğrafya, devlet adamları ve abdâlân-ı Rûm kapsamında bir tarikata mensup şahıs isimlerinin doğrulukları kuvvetle muhtemeldir. Otman Baba'nın Rumeli'de köy köy, şehir şehir gezerken karşısına çıkan abdalları etkileyerek onları kendine bağladığı düşünülmektedir (Kılıç vd,

2007: 33-34). Gezdiği şehirlerde bazen kendisini gizlemiş ve karşılaştığı abdallara sorular yönelmiştir. Mesela Otman Baba, İstanbul'da karşılaştığı bir abdala Allah'ın bir olduğunu nerden bildiğini sormuştur. Bu soruya muhatap olan abdal, Allah'ın bir olduğunu nebilerinin ve velilerinin hak olduğunu söyleyerek Otman Baba'nın üstünlüğünü kabul etmiştir (Kılıç vd, 2007: 37). Otman Baba'nın halk içerisinde meşhur olmasına neden olan kıssa Yanbolu'da geçmiştir. Bu kıssa ile Otman Baba, bu şehirdeki halk ve abdâlân nüfusunun bir kısmını kendi abdalı durumuna getirmiştir. Bu kıssanın Otman Baba'nın Rumeli'deki nüfuzunun dönüm noktalarından biri olduğu söylenebilir (Kılıç vd, 2007: 54).

Otman Baba ve abdalları, Rumeli coğrafyasında Bektaşî tarikatının bir kolu olarak görülmekte ve addedilmektedir. Ancak *Velâyetnâme*'den anlaşıldığına göre Otman Baba ve abdallarında yoğun bir Bektaşîlik vurgusu yoktur. *Velâyetnâme*'de Hacı Bektaş-ı Veli'nin Anadolu coğrafyasının kutbu olduğundan bahsedilmektedir. Aynı sayfada Sultan Şücâaddin'in de Yıldırım Bayezid zamanında Anadolu coğrafyasında kutub olduğunun bilgisi verilmektedir. Genel itibarıyla *Velâyetnâme*'de Hacı Bektaş-ı Veli ile ilgili atıflar bu şekildedir. Peki, *Velâyetnâme*'deki bu bilgiler Otman Baba ve abdallarını Bektaşî yapar mı? Eğer *Velâyetnâme*'de Hacı Bektaş-ı Veli'ye yapılan atıflar Otman Baba ve abdallarını Bektaşî yaparsa, *Velâyetnâme*'de geçen Sarı Saltuk, Sultan Şücâaddin ve İbrahim Edhem'e yapılan atıflar neticesinde Otman Baba ve abdallarının aynı zamanda Saltukîler, Şücaîler ya da Edhemîler olarak adlandırılması gerekir. *Velâyetnâme*'de Sarı Saltuk, Hacı Bektaş-ı Veli, Sultan Şücâaddin ve İbrahim Edhem'in kutublukları kabul edilmiştir (Kılıç vd, 2007: 12). Böylece Otman Baba, bu isim ve tarikatların meşruluğunu tasdik etmiş görünmektedir. Öyle ki Otman Baba ve abdalları bu isimleri ve bu isimlerin kurmuş olduğu tarikatlara mensup abdâlân taifesini büyük kardeş olarak nitelendirmektedir (Kılıç vd, 2007: 47-48). O halde geldiğimiz noktada Otman Baba ve abdallarına ve onların tarikatlarına Bektaşîler diyemeyiz (Yıldırım, 2010: 28). Otman Baba ve O'nu takip eden abdalları tıpkı Sarı Saltuk gibi daha sonradan Bektaşîlik sıfatına bürünmüştür (Ocak, 2002: 120-121). Kaldı ki Otman Baba *Velâyetnâmesi*'nde Hacı Bektaş-ı Veli tarikatına mensup kişilere bizzat Otman Baba'nın tutumu oldukça dikkat çekicidir. O, Hacı Bektaş-ı Veli Tarikatı'nın Rumeli'de tanınmış şahsiyetlerinden biri olan Bayezid Baba'yı Vardar Yenicesi'nde bir sohbet sırasında azarlamış, onun Rumeli'deki bütün Hacı Bektaş-ı Veli dervişlerini davet ettiği bir toplantıya katılmamıştır (Şahin, 2007: 7). Aynı şekilde Küçük Abdal, *Velâyetnâme*'de Otman Baba'nın Hacı Bektaş-ı Veli Tarikatı'nın halifesi olarak gelen Mahmut Çelebi'ye izzet ve ikramda bulunmadığı gibi O'nu kendisini evliya olarak gösteren bir sahtekâr olarak göstermiştir. Hatta Otman Baba, Mahmut Çelebi'yi geldiği yere giderek kendisinden uzak durması hususunda uyarmıştır (Kılıç vd, 2007: 242-243). Otman Baba, kendisini Hacı Bektaş-ı Veli'nin halefi olarak gösteren Mahmut Çelebi'nin abdallarına asıl Hacı Bektaş-ı Ve-

li'nin kendisi ve asıl abdalların da kendisinin abdalları olduğunu vurgulamıştır (Kılıç vd, 2007: 242). Diğer taraftan Otman Baba ve abdallarının Sultan Şücâaddîn'in vasıtasıyla Bektaşî tarikatına bağlanmış olduğu iddia edilmiştir. *Velâyetnâme*'de Sultan Şücâaddîn, Şefküllî Beg ismiyle geçmektedir. Otman Baba, O'nun hakkında "Biz bu mülkte iki kişiyüz ki birimiz Hüssâm Şâh ve birimize Şefküllî Beg dirler. Ve hem ol benüm koçumdur" demektedir. Bunu iddia eden araştırmacılar, "koç" tabirini Bektaşîliğe girmek isteyen bir kişiye rehberlik eden derviş yani, müridi mürşide ileten kişi olarak tanımlamışlar ve kelimenin bu tanımına dayanarak Otman Baba ve abdallarının Sultan Şücâaddîn vasıtasıyla Bektaşîliğe bağlandığını iddia etmişlerdir (Yıldız, 2006: 96; Koca, 2002: 241). Bu husus da bir kavram karışıklığından bahsetmek mümkündür. *Otman Baba Velâyetnâmesi*'nde geçen "koç" kelimesi tasavvufi manada nefis için kullanılmıştır. Tasavvufta nefis için birçok tabir bulunmakla beraber bu tabirlerden birisi "bakara" tabiridir. Bilindiği üzere bakara kelimesi Arapça bir kelime olmakla beraber anlam olarak sığır demektir. Sığır kelimesi tasavvufi manada nefse kinaye olarak kullanılmaktadır. Bu deyim, bir kişinin nefisini kırıp onu fani şeylerden çekerek kanaat getirmesini ve yemeyi içmeyi azaltarak vaktini faydalı fikir, ilim ve ibadetle geçirmesini ifade etmek için kullanılan bir deyimdir. Aynı şekilde "koç" tabiri de nefis için kinaye olarak kullanılmıştır. Bu iki tabir arasındaki fark "koç" kelimesinin nefse boyun eğdirmeden önce kullanılmasıdır. Ayrıca tasavvufi olarak bir tarikata bağlandıktan sonra beden büyükbaş hayvan olarak da nitelendirilmiştir (Cebecioğlu, 2005: 81). Koç kelimesinin tasavvufi olarak bu tanımları dikkate alınacak olursa Otman Baba'nın *Velâyetnâme*'de Sultan Şücâaddîn'i kendisinin nefsi olarak ifade ettiği söylenebilir. Kaldı ki Küçük Abdal, Otman Baba'nın Sultan Şücâaddîn hakkındaki ifadelerini *Velâyetnâme*'de "ve abdâllar ayıtdı ki: Ol Şefküllî Beg sizün dîn ü îmânunuzdur didi. Yanî velâyet mazharı kutb olduğu çün ki ol sıfatdan zâhir olmuşdı. Pes perestiş ü i'tikâd cihetinden dîn u îmân lâzım olur. Ve ol degül ki süret benzedüp anun filâniyam diyessin. Ve hem ayıtdı ki: Şefküllî Beg'i dost dutun ki ben dahi sizi sevem" şeklinde nakletmiştir (Kılıç vd, 2007: 244). Bu nakilden de anlaşılacağı üzere Küçük Abdal, Sultan Şücâaddîn'i Otman Baba'yı tamamlayan birisi olarak tasvir etmiştir. Yine *Velâyetnâme*'deki bir kıssada Otman Baba, kendisindeki velâyet sırrını anlamayan birine ve etrafını çeviren İstanbul halkına yönelerek "bak bre âdem olmaduk sığır sıfatlu âdem ol karşuma gelüp niye turırsın ki uş âdem degül hep sığırınız" ifadelerini kullanmıştır. Buradaki "sığır" kelimesinin bir kinaye olarak kullanıldığını kıssanın ilerleyen bölümünde Otman Baba'nın "yürün bre insan olmaduk evliya vü enbiyâya tasdik itmedük tahâretsüzler" ifadelerinden anlaşılmaktadır. *Velâyetnâme*'deki bu nakillerde bu türden tabirlerin nefislerine uyup uygunsuz hal ve davranışlarda bulunanlara karşı kullanıldığı söylenebilir. Otman Baba ile Sultan Şücâaddîn arasındaki münasebetin ne şekilde olduğu farklı kaynaklarda farklı biçimlerde görülebilmekle beraber bu iki şeyh arasında öyle ya da böyle bir bağ olduğu tevatür derecesindedir. Ancak hangisinin abdallarının hangisine tabi oldukları ko-

nusunda, Sultan Şücaaddîn'in abdallarının Otman Baba'nın tarikatına tabi oldukları kanaati daha ağır basmaktadır. Buna bir delil olarak Sultan Şücaaddîn'in abdallarından Otman Baba'nın abdallarını görüp onların hükmü ile hareket etmelerini vasiyet etmesi gösterilebilir (Kılıç vd, 2007: 249). *Velâyetnâme'*deki bu vasiyete paralel olarak Sultan Şücaaddîn'in abdalları, Otman Baba'nın abdallarını misafir etmişler ve Otman Baba'nın hükümlerini kabul etmişlerdir. Böylelikle *Velâyetnâme'*ye göre Sultan Şücaaddîn'in abdalları Otman Baba'nın abdallarına karışmış görünmektedir. Bu durum, Otman Baba'nın nüfuz ve nüfussal gücünü nasıl artırdığını göstermesi bakımından önemlidir.

Otman Baba ve abdalları Rumeli'deki Ağaçdenizi, Ulusikesriye (Ağaçdenizi yakınlarında), Misivri, Dırnova (Tırnova), Akçakızanlık, Zağra, Çeltükçü Köyü (Zağra'da), Malöyüğü (Zağra'da), Madara Kasabası (Balkan Dağı yakınlarında), Kozpuzcu Köyü (Balkan Dağı yakınlarında), Zağra Yenicesi, Yanbolu, Gelibolu, İstanbul, Eski Saray, Vize, Ahiyolu (Vize'de), Karasu Yenicesi, Vardar, Vardar Yenicesi, Semendere, Vidin, Niğbolu, Filibe, Kızılağaç, Kızılağaç Yenicesi, Kiligra, Varna, Serez, Selanik, Balçık Hisarı, Dobruca, Şile, Yenısala, Hırsova, Prevadi, Aydos, Karınova, Edirne, Hasköy, Kırkkilise (Kırklareli), İstanbul, Sazlıdere ve Babaeski gibi birçok şehir, kasaba ve köylerde faaliyet göstermiştir (Yurtoğlu, 2012: 45). Ancak yaşadığı zaman diliminde kendisine ait bir tekkenin olup olmadığı tartışmalı bir konudur. Fatih Sultan Mehmed'in Otman Baba'ya büyük bir tekke yaptırmak istediği ancak Otman Baba'nın bu teklifi reddettiği ona atfen yazılan velâyetnâmeden anlaşılmaktadır. Bu sebeple Otman Baba Zaviyesi ölümünden sonra kurulmuştur, denilebilir (Balkanlı, 1986: 74-76). Varna'daki zaviyesinde bulunan türbesinin 1506 yılında yapıldığı bilinmektedir (Şahin, 2007: 8). *Velâyetnâme'*den hareketle Otman Baba'nın yaşadığı zaman diliminde kendisinin ya da abdallarının hankâhı durumunda bir tekkesinin olmadığı fikri ihtimal dairesindedir. Diğer taraftan II. Bayezid zamanında Otman Baba Zaviyesi'ne gelen kurbanlıklar için vergi alınmaması hususunda bir kayıttan anlaşıldığına göre Hasköy Akyazı'da en azından Miladi 23 Kasım 1481 (Hicri 1 Şevval 886) tarihinde Otman Baba zaviyesi adıyla bir tekkenin varlığından söz edilebilir. Bu belgeye göre Otman (اتم ان) Baba zaviyesi, Doğancı Saruhan Karyesi'nin Subaşı olan Ali veled-i Musa'nın oğlu Otman Baba isimli bir derviş tarafından yüz akçe tapu bedeli verilerek kurulmuştur (BOA, TT 50: 134; Kayapınar ve Kayapınar, 2010: 100). Şunu belirtmek gerekir ki Osmanlılar, biri Akyazı'da olmak üzere Otman Baba ve Osman Baba Zaviyesi olarak Hasköy'de kaydedilen iki tekkeyi ve onların faaliyetlerini kabul etmiş ve onları bazı vergilerden muaf kılmıştır (BOA, TT 50: 130; TT 370: 341; TT 385: 365, 375; TT 521: 444-449). Bununla beraber Otman Baba Zaviyesinde hilâf-ı şer' ve tarikata mugayir harekette bulunanların zaviyenin başına geçmesini engellemiş (BOA, AE.SSLM.III 35/1976: 3) ve söz konusu zaviyenin ta-

mir ve termim ihtiyacına ilişkin konularla alakadar olmuştur (BOA, AE.SAMD.III 10/930: 1).

4. Sonuç

Sonuç olarak anlaşılacağı üzere Otman Baba ve abdalları, sadece Bektaşîleri değil aynı zamanda Saltukî, Şucâî ve Edhemîleri de kendi tarikat dairesine dâhil eden geniş bir tasavvufi hareket görüntüsü çizmektedir. Otman Baba ise heterodoks bir Türk sufisi kimliğiyle söz konusu bu tasavvufi hareketin kurucusu, şeyhi ve lideri olan tarihi bir şahsiyet olarak ortaya çıkmaktadır (İnalçık, 2010b: 151). Otman Baba ve abdallarının Alevî/Bektaşî Tarikatı'nın Rumeli coğrafyasındaki nüfuz sahası içerisinde önemli bir yer teşkil etmesi, Otman Baba'nın vefatından sonraki yıllarda aranmalıdır. Otman Baba'nın tasavvufi hareketinin O'nun vefatından sonra Bektaşî kimliğine bürünmesi, Rumeli coğrafyasındaki Bektaşî Tarikatı'nın bölgede nüfus ve nüfuzunu giderek güçlendirmesiyle açıklanabilir. Otman Baba yaşadığı zaman diliminde Bayezid Baba ve Mümin Derviş gibi aralarında Bektaşî Tarikatına mensup çelebilerin tekke veya zaviyelerinde konaklıyordu. Bu manada O, yazın Ahmet Baba (Vize), Mü'min Derviş (Zağra), Bayezid Baba (Vardar), Mecnun Derviş (Serez) ve Nasuh Baba (Karasu Yenicesi) gibi dervişlerin tekke veya zaviyelerini dolaşır buralarda konaklıyor, kış aylarını ise Edirne, Varna ve Hasköy'deki tekke veya zaviyelerde geçiriyordu (Ocak, 1992b: 99). Dolayısıyla Bektaşî Tarikatı'nın bölgedeki teşkilat ve sistem yapısının Otman Baba'nın vefatından sonra O'nun söz konusu tasavvufi hareketinin dönüşümüne yol açtığı söylenebilir. Bu dönüşümün Otman Baba'nın postuna oturan Akyazılı Sultan (Eyice, 1967) ve Demir Baba (Noyan, 1996) dönemlerinde gerçekleştiği ve söz konusu tasavvufi hareketin Bektaşî kimliğine bürünmesiyle sonuçlandığı düşünülebilir (Yıldırım, 2010: 28). Bu noktada XVI. yüzyılda Bektaşîliğin usul ve erkânını yeniden düzenleyerek günümüzdeki Bektaşî kimliğinin oluşmasında önemli bir figür olan Balım Sultan'ı ve onun tarikatının bu dönemdeki popülerliğini de göz önünde tutmak gerekir. Bilindiği üzere Balım Sultan, Osmanlı Devleti'nin hâkimiyet sahasında bulunan Alevî/Bektaşî/Kızılbaş unsurların Safevî Devleti'ne tevessül etmemeleri için II. Bayezid tarafından desteklenmiştir (Ocak, 1992a: 17-18). Bu yeni düzenlemeyle Bektaşîlik, Osmanlı Devleti'ndeki heterodoks yani gayri sünî tasavvufi hareketler için sığınabileceği bir yapıya bürünmüştür, denebilir. Bu açıdan düşünüldüğünde Otman Baba'nın tasavvufi hareketinin Bektaşî Tarikatı'na hızlı bir şekilde intisab etmesinin ve Otman Baba abdallarının Rumeli'deki nüfuzlarını muhafaza edememelerinin bir diğer önemli sebebi olarak II. Bayezid'e Arnavutluk'ta yapılan bir suikast girişiminden (1492) Otman Baba Abdallarının sorumlu tutulması gösterilebilir (Şahin, 2007: 8). Bu olayın neticesinde Osmanlı Devleti, politika olarak Rumeli ve Anadolu'daki tarikatları sıkı bir takibe almış ve bu takip sonucunda Otman Baba abdallarının çoğu Anadolu'ya sürülmüştür (Özgül, 2007: 1407-1417). Dolayısıyla Rumeli coğrafyasındaki Otman Baba abdallarının

sayısal olarak oldukça azaldıkları ve sürgüne tabi tutulmayanların da Bektaşilik Tari-katı kisvesiyle varlıklarını devam ettirdikleri düşünülebilir.

Kaynaklar

I. Arşiv Kaynakları

- BOA. TT.d. (Tahrir Defteri), 50.
 BOA. TT.d. (Tahrir Defteri), 370
 BOA. TT.d. (Tahrir Defteri), 385.
 BOA. AE.SSLM.III (Ali Emiri Tasnifi Sultan III. Selim), 35/1976.
 BOA. AE.SAMD.III (Ali Emiri Tasnifi Sultan III. Ahmed), 10/930.

II. Tetkik Eserler

- Ağırđemir, Erdoğan. (2011). "Bektaşilikte Tâc Çeşitleri ve Anlamları". *Türk Kültürü ve Ha-cıbektaş Veli Dergisi*. 60: 365-378.
- Balkanlı, Ali (1986). Şarki Rumeli ve Buradaki Türkler, Ankara: Elhan Kitabevi.
- Cebecioğlu, Ethem. (2005). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul: Anka Yayın-ları.
- Çalık, Sıddık. (2005). Çirmen Sancağı Örneğinde Balkanlar'da Osmanlı Düzeni (15.-16. Yüz-yıllar), Ankara: Bosna-Hersek Dostları Vakfı Yayınları.
- Çelebi, Evliya. (2003). *Evliya Çelebi Seyahatnamesi Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 308 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu*, haz: Seyit Ali Kahraman-Yücel Dağlı-Robert Dan-koff, 8. Kitap, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Eyice, Semavi. (1967), *Varna ile Balçık Arasında Akyazılı Sultan*, Ankara: Türk Tarih Kuru-mu Basımevi.
- Fehmi, Hasan. (1927). "Otman Baba Velâyetnâmesi". *Türk Yurdu*. 5: 239-244.
- Gürel, Zeki. (2000). *Koyun Baba, Hacı Bektaş Veli Halifelerinden Koyun Baba'nın Hayatı, Öğretileri ve Menakıbnameleri*, Ankara: Yörtürk Yayınları.
- İnalcık, Halil. (2002), "Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu". *Türkler*, C. 9, Editörler; Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- . (2010a). *Doğu Batı Makaleler I*, Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- . (2010b). *Osmanlılar Fütühat, İmparatorluk, Avrupa ile İlişkiler*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kayapınar, Ayşe ve Levent Kayapınar. (2010). "Balkanlarda Karıştırılan İki Bektaşî Zaviyesi: XV.-XVI. Yüzyılda Osman Baba ve Otman Baba Tekkeleri". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*. 55: 97-128.
- Kılıç, Filiz ve Mustafa Arslan, Tuncay Bülbül. (2007). *Otman Baba Velâyetnâmesi (Tenkitli Metin)*, Ankara: Grafiker Ofset Yayınevi.
- Koca, Şevki. (2002). *Odman Baba Velâyetnâmesi, Velâyetnâme-i Şahi Gö'çek Abdal*, İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Köprülü, M. Fuad. (2005). *Türk Tarihi Dinisi*. Haz: Metin Ergun, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Noyan, Bedri. (1996). *Demir Baba Vilâyetnâmesi*, İstanbul: Can Yayınları.

- Ocak, Ahmet Yaşar. (1991). "Babailik". *DİA*, C. 4, İstanbul: Diyanet İslam Vakfı Yay., s. 373-374.
- . (1992a). "Balım Sultan". *DİA*, C. 5, İstanbul: Diyanet İslam Vakfı Yay., s. 17-18.
- . (1992b). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sufilik: Kalenderiler (XIV-XVII. Yüzyıllar)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- . (2002). *Sarı Saltık Popüler İslam'ın Balkanlar'daki Destanı Öncüsü XIII. Yüzyılda Balkanlar'da Anadolu Çıkışlı İlk Türk İskanı: Dobruca'daki Türkmenler*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Özgül, Vatan. (2007). Dimetoka'dan Erzincan'a Göç Eden Balabanlılar'ın Bağlı Olduğu Ocağı Değiştirmesi: Kızıl Deli Sultan'dan Kureyşan Ocağı Talipliğine Geçiş, 2. *Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Şöleni: 1407-1417*.
- Şahin, Haşim. (2007). "Otman Baba", *DİA*, C. 34, İstanbul: Diyanet İslam Vakfı Yay., s. 6-8.
- Tosun, Necdet. (2003). "Yeseviyye", *DİA*, C. 43, İstanbul: Diyanet İslam Vakfı Yay., s. 487-490.
- Yıldırım, Rıza. (2010). "Bektaşî Kime Derler?: "Bektaşî" Kavramının Kapsamı ve Sınırları Üzerine Tarihsel Bir Analiz", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Dergisi*. 55: 23-58.
- Yıldız, Ayşe. (2006). "Şücâaddin Baba Velâyetnâmesi". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 37: 49-97.
- Yurtoğlu, Gökhan. (2012). "XV. Yüzyılda Rumeli'de Heterodoks Bir Türk Sufisi: Otman Baba ve Velâyetnâmesi". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

